

Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego
serdecznie zaprasza
na międzynarodową konferencję

„Kultury i języki pamięci”

Konferencja odbędzie się 25-26 września 2015 r. w Warszawie.

Po tym, jak w roku 2014 świat obchodził 100. rocznicę wybuchu I, 75. – II wojny światowej i 25-lecie pokojowej rewolucji w krajach byłego bloku wschodniego, rok 2015 niesie rocznice upamiętniające wydarzenia będące konsekwencją wyżej wymienionych: 70-lecie zwycięstwa nad nazistowskimi Niemcami i 25-lecie przezwyciężenia podziału Niemiec po II wojnie światowej.

Daty upamiętniające przełomowe wydarzenia historyczne sprzyjają refleksji nie tylko nad dynamiką procesów historycznych, lecz także nad aspektem pamięci jako medium ciągłości doświadczenia historycznego i jego reprezentacji w języku, kulturze i twórczości artystycznej.

W centrum zainteresowania uczestników konferencji będą znajdowały się relacje kulturowe i historyczne na styku niemieckich i polskich kultur pamięci ulokowane w globalnym kontekście wykraczającym poza tę bilateralność. Pragniemy poddać dyskusji zasadnicze pytania z tym związane:

- W jaki sposób pamięć kształtuje języki współczesnej komunikacji? Nie chodzi przy tym jedynie o aspekt lingwistyczny, lecz o całe szerokie spektrum systemów komunikacyjnych składających się na medialną mozaikę kultury ponowoczesnej.
- W jaki sposób pamięć jest konstytutywna dla tożsamości jednostkowej i zbiorowej? To każe z kolei zadać pytanie o politykę pamięci i wynikające z niej różnice w postrzeganiu faktów historycznych.
- Na ile języki i dyskursy współczesnej kultury zachowują pamięć, na ile zaś aktywnie uczestniczą w kreowaniu jej paradygmatów na płaszczyźnie świadomości zbiorowej?
- Jak język i oparte na nim dziedziny ekspresji artystycznej radzą sobie ze zjawiskami wyparcia i traumy, doświadczeniami nierozłącznie związanymi z burzliwą i dramatyczną historią XX wieku?
- Jaki wpływ wywiera pamięć historyczna i kulturowa na procesy edukacyjne kształtujące postawy młodych pokoleń Europejczyków?
- W jaki sposób pamięć jest wpisana lub zostaje przypisana do materialnych miejsc pamięci?
- Jakie aktualne spory światopoglądowe i tożsamościowe bazują na heterogenicznych modelach pamięci osobistej i grupowej oraz jakie odzwierciedlenie znajdują one w przestrzeni działalności artystycznej i kultury medialnej?

To jedynie przykładowe zagadnienia, którym chcielibyśmy poświęcić uwagę w ramach planowanej konferencji, do udziału w której zapraszamy germanistów, historyków, politologów, socjologów, psychologów, filozofów i przedstawicieli innych dyscyplin humanistycznych, w których paradygmaty pamięci odgrywają istotne znaczenie.

Program konferencji przewiduje dyskusje panelowe oraz pracę w ramach opisanych poniżej sekcji tematycznych.

Języki konferencji: polski i niemiecki

Opłata konferencyjna: 350 zł. Opłata obejmuje materiały konferencyjne, wyżywienie oraz druk publikacji (po pozytywnej opinii recenzentów wydawniczych).

Referaty: do 20 min.

Zgłoszenia prosimy wysłać do 30 marca 2015 roku na adres: konferencja.pamiec@gmail.com oraz do osób odpowiedzialnych za wybrane sekcje.

<p>1.</p>	<p>Relacje polsko-niemieckie w prywatnych narracjach i pamięci zbiorowej</p> <p>Stosunki polsko-niemieckie są przedmiotem zainteresowania naukowców i publicystów zajmujących się Polską i Niemcami przede wszystkim na podstawie źródeł naukowych i publicystycznych. Tymczasem relacje te są przedmiotem refleksji i narracji również tzw. zwykłych ludzi. Ich wypowiedzi dotyczące doświadczeń z drugim krajem i jego mieszkańcami różnią się nieraz od oficjalnych narracji, ale także od narracji literackich bądź artystycznych.</p> <p>W ramach sekcji będą dyskutowane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. narracje pisemne i ustne, jak wspomnienia, np. dzienniki i pamiętniki świadków wydarzeń, korespondencje, wywiady radiowe i telewizyjne, 2. narracje filmowe, przede wszystkim dokumentalne. <p>Do udziału w sekcji zapraszamy m.in. literaturoznawców zajmujących się literaturą faktu, historyków, politologów, socjologów, psychologów, a także autorów i redaktorów publikacji związanych z omawianą tematyką.</p>	<p>prof. dr hab. Tomasz Pszczółkowski dr hab. Anna Warakomska</p> <p>a.warakomska@uw.edu.pl</p>
<p>2.</p>	<p>Pamięć polska i niemiecka czy polsko-niemiecka?</p> <p>Polsko-niemieckie miejsca pamięci to koncepcja wypracowana w ramach projektu Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie, którego efektem jest obszerna publikacja zawierająca zarówno teksty teoretyczne, jak i opracowania konkretnych przykładów (por. <i>Polsko-niemieckie miejsca pamięci</i>, t.1-4. red. R. Traba, H.H. Hahn, współpraca K. Kończal, M. Górný). Panel jest zainspirowany koncepcją miejsca pamięci, które rozumiane jest nie tyle jako przestrzeń dająca się określić topograficznie, co jako fenomen historyczny kształtujący tożsamość danej grupy. Tak ujętym miejscem pamięci jest zarówno miasto Gdańsk, jak i (w polskiej pamięci zbiorowej) powieści Sienkiewicza. Celem panelu jest czytanie tekstów kultury w kontekście koncepcji miejsc pamięci i krytyczna refleksja nad jej przydatnością nie tylko dla historyków czy socjologów, ale także dla literaturoznawców, kulturoznawców, językoznawców czy metodyków nauczania języka niemieckiego.</p> <p>Przykładowe zagadnienia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. miasta ważne w kontekście polsko-niemieckim, np. Zgorzelec/Görlitz, Berlin w literaturze polskiej, Łódź, 2. pisarze, ich twórczość i jej recepcja, np. Stanisław Przybyszewski, Alfred Döblin, Gerhart Hauptmann, Andrzej Szczypiorski, Tadeusz Różewicz, Siegfried Lenz, 3. regiony, np. Górný Śląsk/Oberschlesien, Wielkopolska, 4. migracja, mniejszości. 	<p>dr Justyna Górný</p> <p>jgorny@uw.edu.pl</p>

3.	<p>Szwajcarskie tożsamości? Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość</p> <p>Gdy na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku świętowano w Europie przeobrażenia polityczne, społeczne oraz kulturowe, mieszkańcami Szwajcarii wstrząsnęły największe jak dotąd rozterki wokół zasad funkcjonowania państwa, praw i obowiązków obywateli, pytań o tożsamość własną oraz innych. Afera fiskowa stała się cezurą dla współczesnej Szwajcarii niemal we wszystkich obszarach jej funkcjonowania.</p> <p>W ramach sekcji będą dyskutowane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. strategie budowania tożsamości kulturowej w wymiarze językowym, kulturowym, literackim oraz szeroko rozumianych nowych mediów, 2. pytania o zależności między polityką a tożsamością polityczną i kulturową. <p>Do udziału w sekcji zapraszamy m.in. językoznawców, kulturoznawców, literaturoznawców, politologów, a także autorów i redaktorów publikacji związanych z omawianą tematyką.</p>	<p>prof. dr hab. Robert Małecki</p> <p>r.malecki@uw.edu.pl</p>
4.	<p>Języki i dyskursy pamięci</p> <p>Z perspektywy lingwistyki tekstu i dyskursu jest istotne, że proces negocjowania wizji pamięci jest procesem dyskursywnym, tworzonym m.in. przy użyciu różnych strategii językowych (słów kluczowych, metafor, toposów argumentacyjnych, intertekstualnych nawiązań narracyjnych itd.). Interesujące pod względem poznawczym jest uchwycenie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. językowych strategii nominalizacji, orzekania, argumentacji i perspektywizacji, odnoszących się do upamiętniania poszczególnych wydarzeń z XX wieku w przemówieniach, tekstach publicystycznych, tablicach upamiętniających, literaturze, 2. językowo-dyskursywnych strategii konstruowania pamięci historycznej poprzez odwołania do popkultury, 3. procesów rekontekstualizacji pamięci historycznej w dyskursach ideologicznych/politycznych, a także w szeroko rozumianej komunikacji kulturowej. 	<p>dr hab. Waldemar Czachur dr Kinga Zielińska</p> <p>waldemar.czachur@uw.edu.pl</p>
5.	<p>Język (w) transformacji – transformacja w języku</p> <p>Wydarzenia 1989 roku – pierwsze demokratyczne wybory w Polsce i upadek muru berlińskiego w podzielonych wciąż Niemczech – stanowiły przełom w najnowszej historii obydwu krajów i zapoczątkowały transformacje ustrojowe. Czy przyniosły one przełom także w lingwistyce, przełom na miarę tego, który dokonał się w latach</p>	<p>dr Anna Just dr hab. Agnieszka Frączek dr Ireneusz Gaworski</p> <p>a.just@uw.edu.pl</p>

	<p>sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego wieku pod wpływem szeroko pojętej pragmatyki? W pracach sekcji <i>Język (w) transformacji – transformacja w języku</i> pragniemy znaleźć odpowiedź na pytania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. jak dalece wspomniane transformacje ustrojowe oddziałują na zmiany w słownictwie i systemie języka, 2. na ile transformacja społeczno-polityczna miała wpływ na zmiany w użyciu języka (np.: w zakresie grzeczności językowej, komunikowania w przestrzeni publicznej itd.). 	
6.	<p>Film vs „Kultury i języki pamięci”</p> <p>Paleta możliwości, jakie daje kino, jest bardzo szeroka, a ciągle postęp techniczny otwiera nowe horyzonty. Obecnie w zasadzie każdy może nakręcić film, nawet telefonem komórkowym. Reżyserzy kręcą filmy na różne tematy. Przeszość i pamięć odgrywają w naszej części Europy niepoślednią rolę. Z pewnością warto poddać analizie dialog świata filmu z przeszłością. Konfrontacja sposobu, w jaki polscy i niemieccy reżyserzy przekładają postrzeganie przeszłości i pamięci na język filmu, może być interesująca i konstruktywna.</p> <p>Godne uwagi wydają się m.in. następujące aspekty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. przeszłość i pamięć w oczach polskich i niemieckich twórców filmowych, 2. tematyka filmów – obraz przeszłości – obraz Polaków i Niemców, 3. relacje między przeszłością, teraźniejszością a przyszłością. 	<p>dr Tadeusz Kuśmierowski</p> <p>t.kusmierowski@uw.edu.pl</p>
7.	<p>Problematyka wspomnień w niemieckiej literaturze pop</p> <p>Celem sekcji jest przebadanie niemieckiej literatury pop od jej początków w latach sześćdziesiątych do chwili obecnej w kontekście kultury pamięci. Dominująca będzie następująca kwestia: Jak wygląda obchodzenie się niemieckich popliteratów z pamięcią o historii czasu, społecznych przełomach i codziennej rzeczywistości?</p> <p>Referaty mogą dotyczyć następujących obszarów tematycznych w kontekście niemieckiej literatury pop:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wspomnienia w indywidualnej i zbiorowej pamięci, 2. indywidualne i zbiorowe poczucie tożsamości, 3. analiza porównawcza różnych sposobów postrzegania historii przez poszczególnych popliteratów i w poszczególnych fazach literatury pop, 4. pamięć i związek pamięci z teraźniejszością, 5. wykorzystywanie lub odrzucanie spuścizny kulturalnej lub wzorców kulturowych. 	<p>dr Maciej Jędrzejewski</p> <p>mjdrzejewski@uw.edu.pl</p>
8.	<p>Glottodydaktyka w Polsce i Niemczech po roku 1989 – bilans i perspektywy</p> <p>Ostatnie 25 lat przyniosło Polsce nie tylko głęboką transformację ustrojową, lecz, w ślad za tym, także i zmiany w dziedzinie nauczania i uczenia się</p>	<p>dr hab. Anna Jaroszewska dr Marta Torenc dr Joanna Sobańska-Jędrych dr Beata Karpeta-Peć</p> <p>a.jaroszewska@uw.edu.pl</p>

	<p>języków obcych, w tym języka niemieckiego. Glottodydaktyka, obejmująca swoim zainteresowaniem ten właśnie obszar działalności ludzkiej, jako dyscyplina naukowa rozwija się dziś niezwykle dynamicznie. Postęp widoczny jest w jej wymiarze metanaukowym czy w obszarze empirii, jak i w układzie oraz systemie glottodydaktycznym, stanowiących pomost łączący teorię z praktyką życia codziennego. Aby móc ocenić dotychczasowy bilans działalności glottodydaktycznej, w szczególności w kręgu germanistów, a jednocześnie oszacować dalsze perspektywy rozwoju glottodydaktyki, warto zatem sięgnąć pamięcią w przeszłość – dokonać retrospektywy, ale i analizy kontrastywnej ze stanem obecnym. Przedmiotem dyskusji w sekcji będą zatem następujące obszary problemowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. rozwój koncepcji nauczania i uczenia się języków obcych, 2. zmiany w polityce językowej Polski i krajów niemieckiego obszaru językowego (również w polityce UE), 3. rozwój kadry naukowej specjalizującej się w dziedzinie glottodydaktyki, 4. zmiany w systemie kształcenia nauczycieli języka niemieckiego w Polsce, 5. rozwój polskiego rynku podręczników i innych materiałów edukacyjnych do nauczania języka niemieckiego. <p>Punktem wyjścia do podjętych w sekcji rozważań będzie przełomowy rok 1989.</p>	
<p>9.</p>	<p>Intertekstualność jako medium pamięci kulturowej</p> <p>Kultura współczesna jest naznaczona przez nieustanne przemiany technologiczne i społeczne, które zmieniają struktury czasu, skracają horyzont czasowy i przekształcają pamięć. Znajdują one odzwierciedlenie w przestrzeni związków i odniesień intertekstualnych. Głównym przedmiotem dyskusji pragniemy uczynić zagadnienie przekształceń i przemian pamięci kulturowej w kontekście wzajemnych relacji i przenikania się literatury, muzyki, sztuki oraz współczesnych mediów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pamięć – tradycja – tożsamość w literaturze, kulturze i sztuce, 2. pamięć kulturowa we współczesnych mediach, 3. muzyka i sztuka jako medium pamięci kulturowej. 	<p>dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec dr Anna Jagłowska dr Dominika Warzykiewicz</p> <p>j.godlewicz-adamiec@uw.edu.pl</p>
<p>10.</p>	<p>Mówić o Niemczech. Spory o niemiecką pamięć w literaturze współczesnej</p> <p>Co znaczy dzisiaj „mówić o Niemczech”? O czym literatura współczesna chce (jeszcze) pamiętać, co problematyzuje, o czym zapomina i co, mniej lub bardziej świadomie,</p>	<p>dr hab. Krzysztof Tkaczyk</p> <p>k.tkaczyk@uw.edu.pl</p>

	<p>wypiera z pamięci? Jaką formę przybiera dyskurs (literacki) o Niemczech w Niemczech i w Polsce, jakimi drogami prowadzą nas współczesne narracje? Wreszcie, czy słowa Martina Walsera: „gdy rozmowa schodzi na Niemcy, to jej przebieg nie będzie dobry” (<i>Mówić o Niemczech. Sprawozdanie</i>, 1988) utraciły ostatecznie swój sens?</p> <p>Przykładowe kręgi tematyczne, wokół których chcemy prowadzić rozmowy i dyskusje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. współczesna literatura niemieckojęzyczna i polska wobec zjednoczenia Niemiec, 2. „NRD na wyprzedzący”? O obrazie NRD w literaturze i kinematografii ostatniego dwudziestolecia, 3. niemieckość/tureckość/europejskość? Obraz Niemiec i Europy w oczach migrantów (literatura, film), 4. losy polsko-niemiecko-żydowskie: (o)pisane od nowa?, 5. spory wokół wypędzeń. 	
<p>11.</p>	<p>Między traumą a postpamięcią – pamięć i Zagłada</p> <p>W centrum zainteresowania sekcji znajduje się przede wszystkim twórczość autorek i autorów niemieckojęzycznych i polskich (pochodzenia żydowskiego i nie-żydowskiego) w kontekście pamięci o Szoa, a także zjawiska stanowiące medium „postpamięci” zdefiniowanej przez Marianne Hirsch jako forma pamięci odziedziczonej przez potomków pokoleń, których udziałem stała się trauma Holokaustu. Wyznacznikami refleksji nad dokumentami literackimi i innymi formami ekspresji podejmującymi wątki pamięci o Zagładzie są z jednej strony traumatyczne doświadczenie świadka i ocalańca, z drugiej zaś praca nad konstituowaniem się pamięci posttraumatycznej w przestrzeni twórczości artystycznej i refleksji intelektualnej pokoleń powojennych z uwzględnieniem perspektyw żydowskiej, niemieckiej i polskiej.</p> <p>W tak zakrojonych ramach ciekawe wydaje się przedyskutowanie zagadnień takich jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. język poetycki jako medium pamięci o Szoa, 2. literatura i trauma, 3. pamięć Zagłady a żydowska tożsamość twórców, 4. polityka pamięci w literaturze i debacie publicznej. 	<p>dr Paweł Piszczatowski</p> <p>p.piszczatowski@uw.edu.pl</p>

Łączymy wyrazy szacunku

Organizatorzy

dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec
dr Paweł Piszczatowski
dr hab. Waldemar Czachur